

SZOBORPARKŐR

Azért a víz az úr

szöveg: Jolsvai András, fotó: Tanyi Adrienne

A sírszobrászat a képzőművészet egyik tanulságos, elemzésre méltó válfaja. Egy régi temető igazi szoborpark, melyben évszázadok változó divatját követhetjük nyomon, megfigyelhetjük, hogyan enyhítik a gyász fájdalmát a leszármazottak, hogyan üzen az utókornak a mindenkori jelen, és mit tart fontosnak megőrizni későbbi korok emberek elődei munkásságából.

Azok, akik nem elégszenek meg egyszerű sírkövel, s akiknek nem jár családi vagy nemzeti mauzóleum, szobrászért kiáltanak. A művész ilyenkor vagy allegorikus megoldást választ (kereszt, angyal, búsuló, éteri nőalak, esetleg ezek kombinációja), vagy az elhunyt attribútumait formázza kőbe, márványba (katonatiszteknek kard, művészeknél nyitott könyv, építészeknél körző stb.), vagy magát a halottat örökíti meg a jövőnek: leggyakoribb a büszkét, melynek alapzatát maga a sír képezi, de előfordul az egész alakos ábrázolás is, ilyenkor a műalkotás felülkerekedik az eredeti funk-

ción, s az emlékmű háttérbe szorítja a sírhantot magát, a szobor üzenete immár nem a gyászt, hanem az emlékezést szolgálja.

Példánkat ezúttal a Fiumei úti sírkertből vesszük. Nem messze a bejáratától, a politikusok és tudósok parcellájában (ahol a Mikszáth-család is nyugszik, de ez ne zavarja meg tisztánlátásunkat), hivatalos nevén a 10/2-es parcellában található *Vásárhelyi Pál* sírja – és emlékhelye. Különös kompozíció, nemcsak azért, mert az alkotók, *Grantner Jenő* és *Zilahi István* az eredeti sírkövet is belekomponálták (mivel *Vásárhelyi* 1846-ban halt meg, még a régi – Váci utcai – temetőben hantolták el, annak felszámolása után került a Fiumei útra, sok-sok más, megőrzésre érdemes sírral együtt), hanem, mert az emlékmű mintegy megismétli, felnagyítja az eredeti sírt.

A szobor-*Vásárhelyi* különös pózban, oldalra fordulva ül, kezében összetekert pergamen – nyilván valamelyik korszakos jelentőségű terve – és merően nézi a saját

– korábbi – sírját. Háta mögött egy, a teljes teret betöltő betonfal, rajta *Vörösmarty* verse, melyet a nagy vízmérnök halálára írt. A fal ily módon értelmezhető gigantikus méretű sírkőnek, de valamely gát szimbólumának is, melyet az elhunyt a szőke Tisza megzabolázására álmódott, de akkor se vetjük el a sulykot, ha úgy gondoljuk, egyfajta falról van itt szó, mely a zseniális mérnököt saját korától elválasztja. A kortól, amely nem értette meg őt. (Ismeretes, hogy *Vásárhelyi* halálát gutaütés okozta: akkor teperte le, amikor az illetékesek lezavarták folyószabályozási tervét – amelyet évtizedek múltán aztán mégis megvalósítottak.)

Nem tudom, hogyan öltözködtek a vízmérnökök a tizenkilencedik század első harmadában. A szobor leginkább egy lebben ülő vadászra hajaz, s a Szép Ilonka legszebb sorait idézi akaratán kívül. Belátom persze, hogy nem egyszerű dolog egy vízgyűér emléket szoborba önteni, ráadásul százhuszonöt évvel a halála után egy olyan korban, melynek hivatalos világa nem lelkesedett a vallási szimbólumokért, de ennél azért lehetek volna cizelláltabbak az alkotók. Pontosabban a megrendelők, hiszen a *Vásárhelyi*-emlékmű finanszírozója az a vízügyi lobby volt, mely ekkoriban már készülődött – ha csak a tervezőasztalok mellett is – hatalmas, leendő feladatára, a Bős-Nagymaros néven elhíresült, s végül a politikai csatározásokba belefulladt folyó-átalakításra. Melynek láttán *Vásárhelyi Pál* is megnyalhatta volna mind a tíz ujját. Ezért volt szükség e mondvacsinált évfordulón, 1971-ben a nagy elődöt előrangatni csendes, elegáns kis sírjából, és ezt a grandiózus kőrengedet építtetni fölé.

Vásárhelyi ürügy volt a korabeli szakmai küzdelemben, a lényeg az üzenet volt, hogy habár fölül a gálya, azért a vízgyűér az úr. Ennek az üzenetnek esett áldozatul százhuszonöt évvel a halála után a zseniális mérnök. ●

Névjegy:

Vásárhelyi Pál. Fiumei úti sírkert, felállítva: 1971, alkotók: *Grantner Jenő*, *Zilahi István*

2018. 02. 16. – 04. 29.

1037 Budapest, Kiscelli utca 108.

TE JÖSSZ?!

KIÁLLÍTÁS A TÁRSASJÁTÉKOKRÓL

Kiscelli Múzeum

egyedül

csoportosan

6-99

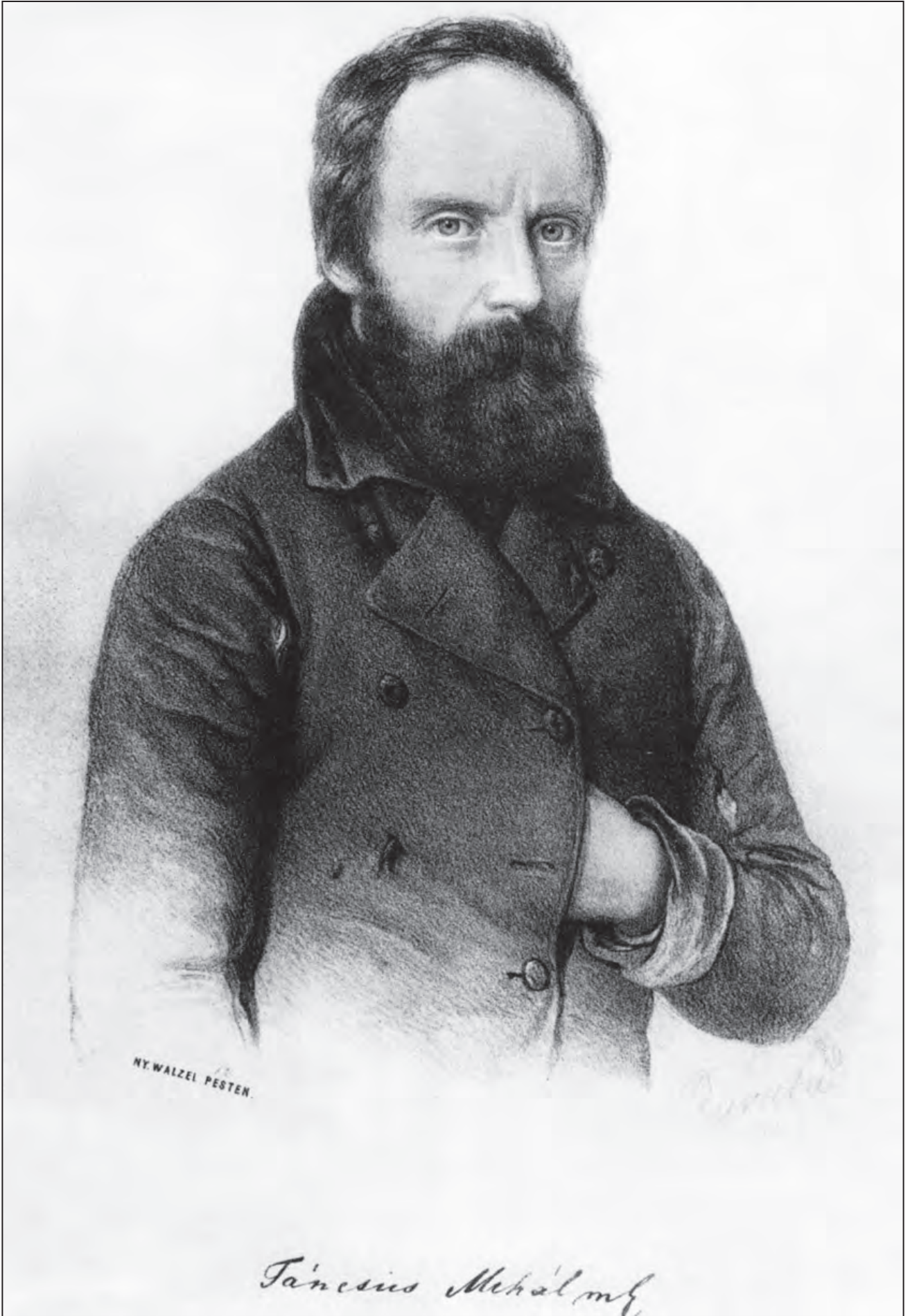

KISCELLI
MÚZEUM

www.kiscellimuzeum.hu

480 Ft

NY. WALZEL PESTEN

F. Walzel

János Mihalóczy

9 771785 590000 18003